

- Araştırma Makalesi -

**♠ BOŞANMA SONRASI “ORTAK VELÂYET” KAVRAMININ,
ÖZELLİKLE TÜRK HUKUK UYGULAMASI BAKIMINDAN
GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ***

(GENERAL EXAMINATION OF JOINT CUSTODY CONCEPT IN TERMS OF
TURKISH LAW PRACTICE)

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Sinan Sami AKKURT**

ÖZ

Evliliğin boşanma ile sona ermesi durumunda çocuğun velâyetinin ana ve babadan yalnızca birine bırakılacağına ilişkin yerleşik uygulama Yargıtay'ın 2017 yılında verdiği bir karar ile yön değiştirmiş ve o tarih itibarıyla çocuğun velâyetinin boşanan ana ve baba tarafından birlikte kullanılabilmesinin önü açılmıştır.

Anılan kararda, pek çok Avrupa Birliği ülkesinde yasal yeri bulunan ancak Türk hukuk uygulamasına bu şekilde dâhil olan "ortak velâyet" düzenlenmesinin "Türk kamu düzenine ‘açıkça’ aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiği” söylemenin mümkün olmadığı ifade edilmiş, “eşlerin evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocukları ile olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşit oldukları” yönündeki Ek 7 No.lu Protokol’ün 5 inci maddesine vurgu yapılmıştır.

Bu çalışmada özellikle boşanma sonrasında ortak velâyetin ana ve baba tarafından yürütülebilmesine ilişkin mevcut ulusal ve uluslararası

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 29.08.2019 tarihinde Yayinevimize ulaşmış olup, 10.09.2019 tarihinde birinci hakem; 25.09.2019 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** T.C. Selçuk Üniv. Hukuk Fak., Medenî Hukuk Anabilim Dalı, samiakkurt@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-9421-2412.

Bu makaleye atıf için; AKKURT, Sinan Sami, “Boşanma Sonrası “Ortak Velâyet” Kavramının, Özellikle Türk Hukuk Uygulaması Bakımından Genel Olarak Değerlendirilmesi”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt No.: 17, Sayı No.: 202, 2019, s. 4185-4202.

hukukî düzenlemeler ile doktrinel öneriler, öncül belli başlı Yargıtay uygulamaları doğrultusunda genel hatlarıyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ortak Velâyet, Velayetin Ortak Bırakılması, Ortak Velâyet Kararı, Boşanan Ana ve Babanın Velâyeti Birlikte Kullanmaları, Boşanma Sonrası Çocuğun Velâyeti

ABSTRACT

The widely application that the custody of the child will be left to only one of the parents if the marriage ends with divorce changed with a decision of the Turkish Supreme Court in 2017. As of this date, the custody of the child can be used by the divorced mother and father together in Turkish Law practice.

The Decision stated that it was not possible to say that joint custody was clearly contrary to the Turkish public order or that it violated the basic structure and basic interests of the Turkish society. The same decision emphasized Article 5 of Protocol No. 7, which states that the spouses are equal in terms of rights and responsibilities of private law in terms of marriage, during marriage and in the event of marriage.

In this study, the current national and international legal arrangements and doctrinal proposals regarding the execution of joint custody by the parents after the divorce will be examined in general terms in line with the main certain Supreme Court practices.

Keywords: Joint Custody, Leaving Custody to the Both of the Parents, Joint Custody Decision, Custody of the Child after Divorce

I. KONUNUN TAKDİMİ VE GİRİŞ

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 336'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası, evliliğin boşanma ile sona ermesi hâlinde çocuğun velâyetinin “çocuk kendisine bırakılan taraf”a ait olacağını hükme bağlamıştır. Bu çerçevede Yargıtay'ın yerleşik uygulamaları, çocuğun velâyetinin, boşanan ana ve babadan yalnızca birine bırakılması; diğer bir deyişle bunların ikisine birden müştereken bırakılmaması doğrultusundadır. Ancak 2017 yılında verdiği bir karar ile Yargıtay bu eğiliminden vazgeçmiş ve

boşanma sonrasında çocuğun velâyetinin ana – baba tarafından birlikte (ortak) kullanılabilmesi önünde herhangi bir engel bulunmadığına hükmederek boşanma sonrası ortak velâyet belirlenmesinin önünü açmıştır.

Çalışmada, aslında uluslararası alandaki hukukî yeri ve uygulanması yeni olmayan bu kavramın Türk hukukunda nispeten yenice uygulanabilir hâle gelmesi dolayısıyla hukukî değerlendirmesi, genel bir çerçevede yapılmaya gayret edilecektir. Bu bakımdan ve ayrıca ortak velâyet sadece boşanma sonrasında cereyan eden (uygulama alanı bulan) bir müessese olmadığından, velâyet ve ortak velâyete ilişkin (örneğin genel olarak velâyet kavramı, evliliğin devamında yürütülen ortak velâyetin özellikleri gibi) sair diğer hususlara sadece tanıtmaya veya hatırlatma amacıyla kısaca değinilecek, özellikle boşanma sonrasında ortak velâyetin ana ve baba tarafından yürütülebilmesine ilişkin mevcut ulusal ve uluslararası hukukî düzenlemeler ile doktrinel öneriler, öncül belli başlı Yargıtay uygulamaları doğrultusunda genel hatlarıyla incelenecektir.

II. GENEL OLARAK VELÂYET KAVRAMI

Velâyeti genel olarak düzenleyen 4721 sayılı “*Türk Medenî Kanunu* (TMK.)”nda hakkında açık bir tanım bulunmamakla birlikte bu kavram, anılan Kanun’un “*Velâyetin kapsamı*” başlıklı 339’uncu maddesinden hareketle; “ana ve babanın, kural olarak ergin olmayan (istisnaen ergin fakat kısıtlı) çocuklarının şahıs ve malvarlıklarına ilişkin yükümlülüklerinin ve bu yükümlülükleri sağlıklı şekilde yerine getirebilmeleri amacıyla sahip buldukları yetkilerin tümü” olarak tanımlanabilir¹.

¹ Benzer tanımlar için bkz., Büchler, Andrea/Clausen, Sandro: Vierter Titel: Die Ehescheidung und die Ehetrennung/Dritter Abschnitt: Die Scheidungsfolgen Art. 298, (Herausgeber von: Schwenger, I./Fankhauser, R.), CommFam, Scheidung Band I: ZGB/Band II, 3. Auflage, Bern 2017, Art. 298, N. 27; Akıntürk, Turgut/Ateş – Karaman, Derya: Aile Hukuku, Bası20, İstanbul 2017, s. 406 vd.; Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, M. Alper: Türk Özel Hukuku – Cilt III, Aile Hukuku, Bası 11, İstanbul 2016, s. 341 vd.; Zevkililer, Aydın/Acabey, M. Beşir/Gökyayla, Emre: Medeni Hukuk, Bası 6, Ankara 2000, s. 1057; Öztan, Bilge: Aile Hukuku, Bası 6, Ankara 2015, s. 1074; Oğuzman, M. Kemal/Dural, Mustafa: Aile Hukuku, Bası 2, İstanbul 1998, s. 272; Tekinay, Selahattin S.: Türk Aile Hukuku, Bası 7, İstanbul 1990, s. 483; Köprülü, Bülent/Kaneti, Selim: Aile Hukuku, Bası 2, İstanbul 1989, s. 245; Feyzioglu, Feyzi, N.: Aile Hukuku, Bası 3, İstanbul 1986, s. 503 vd.; Tekinay, Selahattin S.: Türk Aile Hukuku, Bası 7, İstanbul 1990, s. 483.

Bu kapsamda ana ve baba, çocuğun menfaatini göz önünde tutarak onun bakım ve eğitimi konusunda gerekli kararları alma ve uygulama yetkisine sahiptir (TMK.m.339/I). Çocuk, onların velâyet yetkileri kapsamında aldıkları kararlar bakımından ana ve babasının sözünü dinleme yükümlülüğü altındadır (TMK.m.339/II) ancak ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanıyarak, özellikle önemli konularda onun düşüncesini de göz önünde tutmakla mükelleftirler (TMK.m.339/III).

Özetle velâyet ana ve babaya, çocuğun adını koyma yetkisinden (TMK.m.339/V), onun bakımı, korunması, eğitimi, yetiştirilmesi, temsili, mallarının muhafaza ve idaresine kadar pek çok yetki ve yükümlülük getirmektedir². Çocuğun ana ve babasının rızası dışında evi terkedemesi ve kanunî bir sebep olmadıkça ana – babadan alınamaması da bu kapsamda düzenlenmektedir (TMK.m.339/IV).

III. EVLİLİK DEVAM EDERKEN ANA VE BABANIN VELÂYETİ KULLANMALARINA İLİŞKİN GENEL KURAL: ORTAK (BİRLİKTE) VELÂYET KAVRAMI

Ergin olmayan çocuk ana ve babasının velâyeti altındadır. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar (TMK.m.335/II). Yasal (örneğin TMK.m.348’te anılan) sebepler olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz (TMK.m.335/I)³; kaldırılamaz.

Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti kural olarak⁴ (birlikte) kullanırlar (TMK.m.336/I). Buna göre ortak (birlikte) velâyet, ana

² Schwenzer, Ingeborg: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht (Herausgeber von: Honsell, H./Vogt, N./Geiser, T.), Zivilgesetzbuch I, Art.1 – 456 ZGB, Basel-Genf-München 2002, Art. 301, N. 2.

³ “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (ÇHDS.)”nin 9 uncu maddesi de yasalara uygun ve temyiz yolu açık olmak üzere yetkili makamlarca verilmiş bir karar bulunmadıkça çocuğun, ana babasından, onların rızası olmadıkça alınamayacağını hükme bağlamaktadır.

⁴ Ancak TMK.m.348 vd. hükümleri çerçevesinde ve çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden (TMK.m.346 – 347) sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa velâyet, hâkim kararıyla ana veya babanın yalnızca birinden yahut her ikisinden kaldırılabilir. Böyle bir durumda artık ortak velâyetten söz edilmez. Velâyetin kaldırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Akkurt, Sinan Sami:

ve babanın velâyeti eşit yetkilerle ve uzlaşmayla kullanmaları, diğer bir deyişle çocuğa ilişkin önemli konulardaki kararları beraberce ve uzlaş çerçevesinde vermeleri anlamına gelir⁵ ki bu (özellikle evli) ana ve baba açısından kural olarak bir zorunluluktur. Çocuğun dinî hususlardaki eğiliminin yönlendirilmesi (TMK.m.341), gideceği okulun, alacağı eğitimin (TMK.m.340), seçeceği mesleğin, ikâmet edeceği şehrin belirlenmesi, sağlık durumu ile ilgili olarak göreceği tedavi, yataklı tıbbî yardım, geçireceği operasyonlar gibi konular böyledir⁶. Tek taraflı velâyetten farklı olarak birlikte velâyette ana ve babadan yalnızca birinin bunlara karar verebilmesi, son sözü söylemesi mümkün olmaz; eşlerin bu gibi hususlarda uzlaşarak karar almaları gerekir⁷. Evli ana – babanın bu tür (önemli) hususlarda uzlaşmaması durumunda sorunun, kural olarak hâkim müdahalesiyle çözülmesi lâzımdır⁸ (TMK.m.346).

IV. BOŞANMADAN SONRA ANA VE BABA TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ORTAK (BİRLİKTE) VELÂYET

Aşağıda boşanmadan sonra ana ve baba tarafından müştereken yürütülen ortak velâyete ilişkin mukayeseli hukuktaki durum, kavramın ebeveynler ve çocuklar üzerindeki etkilerine dair bazı sosyal araştırma sonuçları, konu hakkında Türk hukukundaki mevcut durum ve güncel

Çocuğun Kişiliğinin Korunması ve Velâyetin Belirlenmesinde Çocuğun Menfaati Olgusu, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, İstanbul 2010, s. 102.

⁵ Affolter – Fringeli, Kurt/Vogel, Urs: “Die elterliche Sorge/der Kinderschutz, Art. 296-317 ZGB”, (Herausgeber von: Hausheer, H./Walter, H. P.), BK-Berner Kommentar, Stämpfli Verlag, Bern 2016, Art. 296, N. 17; Öztan, s. 1079; Kurt, Leyla M.: Boşanma Durumunda Birlikte (Ortak) Velâyete, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, 2018, s. 158; İnce, Nurten: Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Evlilik Birliğinin Boşanma İle Sona Ermesi Durumunda Birlikte Velâyete, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 9, S. 4, Nisan 2018, s. 195; Serdar, İlknur: Birlikte Velayet, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1, 2008, s. 162.

⁶ Büchler/Clausen, Art. 298, N. 27; Kurt, s. 159.

⁷ Öcal – Apaydın, Bahar: İsviçre Medeni Kanununun Velâyete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velâyetin Kural Olarak Benimsenmesi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 145-146, Eylül-Ekim 2016, s. 651; Kurt, s. 159.

⁸ Affolter – Fringeli/Vogel, Art. 298, N. 24. 743 sayılı (eski) Medeni Kanun'un ana ve babanın velâyetin kullanılmasında anlaşamamaları hâlinde babanın oyuna üstünlük tanıyan 263'üncü madde düzenlemesi, aleyhindeki eşitlik ilkesine aykırılık itirazları neticesinde 4721 sayılı (yeni) TMK.'nda yer almamıştır.

gelişmeler ile ortak velâyetin Türk hukukundaki uygulaması bakımından bazı tartışma, yaklaşım ve hukuki değerlendirmelere yer verilecektir.

A. MUKAYESELİ HUKUKTA DURUM VE ORTAK VELÂ-YET HAKKINDA BAZI SOSYAL ARAŞTIRMA NETİCELERİ

İngiltere, İtalya, Fransa, İspanya gibi pek çok Avrupa ülkesinde boşanmadan sonra da ana ve babanın velâyeti birlikte kullanacakları yasal düzenlemelerle (ana kural olarak ve açıkça) kabul edilmiştir⁹. *İsviçre*'de ise her ne kadar lafzen ortak velâyetin caiz olduğu açıkça belirtilmemişse de *İsviçre Medenî Kanunu (ZGB.)*'nin 298/I ve 296/II maddelerinin birlikte değerlendirilmesi sonucunda boşanma sonrası ortak velâyetin kural, tek başına velâyetin ise ancak çocuğun menfaati gerektirdiği takdirde başvurulabilecek bir istisna teşkil ettiği ifade edilmektedir¹⁰. *Almanya*'da da durum (belirli şartlarla) aynıdır (BGB. § 1671/I).

Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'nun 28.02.1994 tarih ve (84) 4 sayılı Tavsiye Kararı¹¹ üye devletleri, boşanan ana ve babaların ortak talepte bulunmaları yahut buna razı gelmeleri hâlinde çocuğun ana ve babanın ortak velâyeti altında bırakmaya davet etmektedir (m.6).

Yine yukarıda da belirtildiği gibi usulüne uygun şekilde onaylayarak sözleşeni olduğumuz "*11 No.lu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No.lu Protokol*"ün "*Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir.*" şeklindeki düzenleme, AY.m.90/V uyarınca kanun gücünde iç hukuk normuna dönüşmüş durumdadır.

Bunlar gibi, *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi* m.3/I¹², 7/I¹³, 18/I¹⁴; *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi* m.8/I¹⁵; 14¹⁶ gibi

⁹ Bkz. Schwenzer, Ingeborg: Gemeinsame elterliche Gewalt nach Scheidung, Recht 1998, s. 214 vd.; Kurt, s. 162.

¹⁰ Bkz., Böhler/Clausen, Art. 298, N. 1; Affolter – Fringeli/Vogel, Art. 298, N. 4; Kurt, s. 163. Ayrıca bkz., Öcal – Apaydın, s. 641-643.

¹¹ Söz konusu düzenleme için bkz., [http://euromedjustice.eu/files/repository/20090707173539_Coe.Rec\(84\)4surlesresponsabilitesparentales.pdf](http://euromedjustice.eu/files/repository/20090707173539_Coe.Rec(84)4surlesresponsabilitesparentales.pdf). (20.09.2019).

¹² Hüküm, “Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.” şeklindedir.

sair hükümler de çocuğun üstün yararının gerektirdiği durumlarda ortak velâyetin tesisinin devamını¹⁷, çocuğun yetiştirilmesi bakımından ana ve babanın beraber sorumluluk taşıdıklarını, (ana ve baba arasında) cinsiyet ayrımcılığının yasaklanmasını, aile hayatına (bu hakkın boşanmadan sonra da devam edeceği gerekçesiyle) saygı duyulmasını öngörmektedir.

Boşanma sonrasında velâyetinin ana ve babaya müştereken verilmesinin çocuk üzerindeki etkilerini konu edinen çeşitli bilimsel araştırmalarda ulaşılan sonuçlar, ortak velâyet uygulamasının (çoğunlukla) olumlu yönlerini ortaya koyar niteliktedir. Bu çerçevede özetle, ortak velâyete bırakılan çocukların, ana ve babalarının boşanmasından kaynaklanan travmaları daha hafif atlattıkları; kavramın her iki ebeveynin de çocuğun yetiştirilmesine aktif olarak katkı sağlamaya devam etmelerinden ötürü bunların çocuğa karşı duydukları sorumluluk hissini canlı tuttuğu ve pekiştirdiği (genel olarak) tespit edilmiş ancak boşanan ana ve baba arasındaki çatışmanın ileri düzeyde olduğu durumlarda velâyetin her ikisine birden bırakılmasının genellikle çocuğun yararına olmadığı sonucuna erişilmiştir¹⁸.

¹³ Hüküm, “Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.” şeklindedir.

¹⁴ Hüküm, “Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kifiler herfleiden önce çocuğun yüksek yararını gözönünde tutarak hareket ederler.” şeklindedir.

¹⁵ Hüküm, “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.” şeklindedir.

¹⁶ Hüküm, “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.” şeklindedir.

¹⁷ Çocuğun yararının ne şekilde daha iyi sağlanacağı tam olarak belirlenmeden velâyet konusunda karar verilmesinin AİHS.m.8’e aykırılık teşkil edeceği yönünde bkz., AİHM. 03.12.2009, Zaunegger c. Allemagne, No: 22028/04, <https://hudoc.echr.coe.int/>, (21.092019).

¹⁸ Çeşitli araştırmalar hakkında bkz., Kotska, Kerima: Elterliche Sorge und Umgang bei Trennung und Scheidung - unter besonderer Berücksichtigung der Perspektive des Kindes, FPR 2005, s. 89 – 95; Schwenzler, s. 214; Bayata – Canyaş, Aslı: Why Not

Görüldüğü üzere gerek mukayeseli hukuktaki durum gerekse sosyal araştırma neticeleri ışığında, *çocuğun üstün yararına uygun olmak kaydıyla* boşanma sonrası ortak velâyete hükmedilebileceğinin kabulü oldukça isabetli görülmektedir.

B. TÜRKİYE’DEKİ MEVCUT DURUM VE GÜNCEL GE- LİŞMELER

TMK.m.336/III, evlilik birliğinin boşanma ile sona ermesi durumunda velâyetin, çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olacağını düzenlemektedir¹⁹.

Bu düzenleme uzun süre boyunca, boşanma durumunda çocuğun velâyetinin ana veya babadan yalnızca birine bırakılabileceği, zira aksi durumun (yani çocuğun boşanma sonrasında ana ve babanın ortak velâyetine bırakılmasının) TMK.m.363/III’ün emredici lafzı karşısında kamu düzenine aykırı olacağı şeklinde yorumlanmış²⁰ ve velâyetin belirlenmesi bu doğrultuda uygulanagelmıştır. Başka bir deyişle Türkiye’deki yerleşik uygulama, boşanma hâlinde velâyetin ana ve baba tarafından birlikte (ortak) kullanılmaması yönündedir²¹.

Bu yerleşik uygulama, Yargıtay’ın 20.02.2017 tarihli bir kararında²² boşanma sonrası ana ve baba tarafından birlikte yürütülecek ortak velâyetin kamu düzenine aykırı olmadığına ve toplumun temel yapısını ve çıkarlarını ihlâl etmediğine hükmetmesiyle yön değiştirmiş ve artık

Enforce? A Critical Analysis of the Refusal to Enforce Foreign Joint Custody Judgments in Turkish Courts, *International Journal of Law, Policy and the Family*, Vol. 27, No. 3, 2013, pp. 310 – 331; Kiremitçi, Müge: *Boşanma Sürecinde Müşterek (Ortak) Velâyet ve Toplumsal Bakış Açısı*, İstanbul 2015, s. 22; Birinci – Uzun, s. 150; Kurt, s. 161 – 162.

¹⁹ Anılan hüküm, “Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.” şeklindedir.

²⁰ Doktrinde özellikle o sıralarda ağır basan bu görüşe ilişkin olarak ve ayrıca aynı yönde bkz., Öztan, Bilge/Öztan, Fırat: *Boşanmada Velayetin Tevdii*, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 473-495, 2016, s. 483-484.

²¹ Boşanma Hâlinde Velâyet hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Birinci – Uzun, Tuba: *Türk Medenî Kanunu’na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli*, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2016, s. 147 vd..

²² 2 HD. 20.02.2017, E.2016/15771 K.2017/1737, (Ulusal Yargı Ağı Projesi, 20.07.2019).

boşanma sonrasında çocuğun velâyetinin ana – babaya birlikte verilmesinin asıl, sadece birine verilmesinin ise istisna teşkil edeceği eğilimi egemen kılmıştır²³.

Nitekim *Yargıtay*, boşanma sonrasında ana ve babanın ortak velâyetine cevaz veren bu emsâl kararını, 6684 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunarak, 25.03.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girmiş olan "11 No.lu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 No.lu Protokol"²⁴ün "Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir." şeklindeki 5 inci maddesine dayandırarak, "ortak velâyet" düzenlenmesinin, Türk kamu düzenine 'açıkça' aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini" söylemenin mümkün olmadığına hükmetmiştir²⁵.

²³ Görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Gençcan, Ömer Uğur: Ortak Velâyet, İzmir Barosu Dergisi – 8 Mart 2017 Özel Sayısı, Yıl: 27, Mart 2017, s. 24 – 30.

²⁴ Bundan böyle kısaca "Ek 7 No.lu Protokol" olarak anılacaktır.

²⁵ Kararın esasa ilişkin değerlendirmesi, "Türkiye Cumhuriyeti adına 14 Mart 1985 tarihinde imzalanan "11 Nolu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek 7 Nolu Protokol", 6684 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunarak, 25.03.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girmiş ve iç hukukumuz halini almıştır. Ek 7 Nolu Protokol'ün 5. maddesine göre, "Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir. Bu madde, devletlerin çocuklar yararına gereken tedbirleri almalarına engel değildir". Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin Milletlerarası Andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda Milletlerarası Andlaşma hükümleri esas alınır. (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.90/son). İç hukukla ilgili yasal düzenlemeye baktıktan sonra "kamu düzeni" (ordre public) kavramı üzerinde durmak uyuşmazlığın çözümü için yararlı olacaktır. Kamu düzeninin bütün özelliklerini ifade edecek tam bir tarifini yapmak kolay değildir. Genel bir tanımla; "Kamu düzeni kuralları, bir memlekette kamu hizmetlerinin iyi yapılmasını, devletin emniyet ve asayişini ve fertler arasındaki münasebetlerde huzur ve ahlak kaidelerine uygunluğu temine yarayan müessese ve kaidelerin tümüdür". Bu genel çerçeveye içerisinde kamu düzeni kuralları bir toplumun temel yapısı ve temel çıkarlarını koruyan kurallar olarak açıklanabilir. (Prof. Dr. Aysel Çelikel – Prof. Dr. B. Bahadır Erdem, Milletlerara-

Bunun üzerine ortak velâyet tesisine ilişkin ilk karar *Tekirdağ - Çorlu 1. Aile Mahkemesi* tarafından 14.04.2017 tarihinde görüşülen celsede verilmiştir. Anılan kararda Mahkeme tarafından, “eşlerin evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi arala-

sı Özel Hukuk 11. bası – sayfa: 149). Genel olarak; hukuk sisteminin toplumsal kalkınmayı hedefleyen ve kişisel hak ve özgürlükleri koruyan temel prensipleri, anayasanın temel ilkeleri ve toplumda cari olan örf-âdet ve ahlak telakkileri, kamu düzenini temsil eden değerler olarak ifade edilebilir ve bu değerlerle açık bir şekilde uyuşmayan yabancı hukukun veya yabancı hukuk hükmünün kamu düzenine aykırı sayılarak uygulanmayacağı söylenebilir. Yabancı hukukun veya yabancı hukuk hükmünün somut olayda tatbiki ile ortaya çıkaracağı sonuç, yukarıda belirtilen temel ilke ve değerler karşısında da tahammül edilmez bir durum yaratmakta ise, yabancı hukukun kamu düzenini açıkça ihlal ettiğinden bahisle yabancı hukuk uygulanmaz. Burada, yabancı hukukun tatbikini engelleyen kamu düzeninin "menfî etkisi"nden bahsedilir. Kamu düzeni kavramı geniş, muğlâk, izafî ve değişkindir(Prof. Dr. Cemal Şanlı – Doç. Dr. Emre Esen – Yrd. Doç. İnci Ataman-Figanmeşe, Milletlerarası Özel Hukuk – 4. Bası – sayfa: 72-73-78). Türk hukukunda kamu düzeni (ordre public, amme intizamı) yabancı hukukun tatbikini önleyen istisnaî bir göreve sahiptir. Kanunlar ihtilâfî kaidelerimizce yetkilendirilen yabancı hukuk ülkenin kamu düzenine "açıkça" aykırılık teşkil etmemesi şartıyla tatbik olunma imkânına sahiptir(MÖHUK m.5). Şu halde, kamu düzeni bizim için kanunlar ihtilâfî hukukuna ait tek taraflı bir "bağlanma kaidesi" değildir. Aksine kanunlar ihtilâfî kaidemizin gösterdiği yabancı hukuk nizamının tatbiki prensibinin bir istisnasıdır(Prof. Ergin Nomer – Prof. Cemal Şanlı, Devletler Hususî Hukuk, 18.bası-sayfa:159) "...Esasa uygulanan hukukun Türk Hukukunda farklı olması ya da Türk Hukukunun emredici kurallarına aykırı olması gibi nedenlerle yabancı kararın tenfizi reddedilemez. Burada esas alınması gereken kıstas, yabancı ilamın Türk Hukukunda bir veya birden çok kanun hükümlerine aykırı bulunmasından çok, Türk Hukukunun temel değerlerine, Türk genel adap ve ahlak anlayışına Türk kanunlarının dayandığı temel adalet anlayışına ve hukuk siyasetine, Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklere milletlerarası alanda geçerli ortak ve kabul görmüş hukuk prensiplerine, ikili anlaşmalara, gelişmiş toplumların ortak benimsedikleri ahlak ve adalet anlayışına, medeniyet seviyesine siyasi ve ekonomik rejimine bakmak olmalıdır" (10.02.2012 tarih ve 2010/1 E, 2012/1 K. sayılı Yargıtay İctihadı Birleştirme Kararı). Yukarıda değinilen iç hukukumuz ve kamu düzeni kavramı ile ilgili açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde "ortak velayet" düzenlenmesinin, Türk kamu düzenine "açıkça" aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini söylemek mümkün değildir. O halde mahkemece, MÖHUK m. 17/1 gereğince, İngiliz vatandaşı olan tarafların müşterek milli hukuklarındaki velayete ilişkin düzenlemeler dikkate alınarak, işin esasına girilip tüm deliller birlikte değerlendirilerek "ortak velayet" istemine ilişkin davayla ilgili bir karar vermek gerekirken, istemin Türk kamu düzenine aykırı olduğu belirtilmek suretiyle, yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.” şeklindedir. Bkz. Ulusal Yargı Ağı Projesi, 20.07.2019.

rındaki ve çocukları ile olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluklar açısından eşit oldukları” yönündeki Ek 7 No.lu Protokol’ün 5 inci maddesine vurgu yapılmıştır. Kararda, “ortak velayet” kavramının Türk kamu düzenine aykırı olmadığı ve kavramın Türk toplumunun temel yapısına ters düşmediği de belirtilerek, “Somut olayda ise her iki tarafın da velayet hakkından vazgeçmek istemediği, hazırladıkları protokolde velayeti ortak kullanmak istediklerini açıkça beyan ettikleri, müşterek çocukların ne zaman ve ne kadar süre ile kimin yanında kalacaklarını belirledikleri ve giderlere de beraber katılmak istedikleri, ortak velayet talebinin küçüklerin yüksek menfaatini ve güvenliğini tehlikeye düşürecek bir şekilde değil, onların fiziksel ve ruhsal gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak şekilde düzenlendiği ve bu durumun küçüklerin yüksek menfaatine olduğu kanaati ile anlaşma şartlarının tümünün mahkememizce de uygun bulunduğu anlaşıldığından, davacının davasının kabulüne karar verilmesi gerektiği hukuksal sonuç ve vicdani kanısına ulaşılarak hüküm tesisi yoluna gidilmiştir.” denilmektedir²⁶.

Yine aynı yıl içerisinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi de Elazığ 1’inci Aile Mahkemesi’nde görülen bir boşanma davasında, çocuğun velâyetini anneye veren kararı bozarak, velâyetin somut olayda ana ve babaya birlikte verilmesi gerektiğine hükmetmiştir²⁷.

Örneklerden görüldüğü üzere uygulamadaki güncel eğilimin, Yargıtay’ın (2 HD.) 20.02.2017, E.2016/15771 K.2017/1737 sayılı emsâl kararı itibariyle boşanma sonunda çocuğun velâyetini ana ve babaya birlikte (ortak) bırakma yönünde olduğu ifade edilebilir. Ancak Türk Hukukunda hâlen konu hakkında açık ve özel bir hukukî düzenleme bulunmamaktadır.

C. TÜRK HUKUKUNDA BOŞANMA SONRASI ORTAK VELÂYETE İLİŞKİN BAZI HUKUKİ DEĞERLENDİRMELER

Yukarıda da ifade edildiği gibi Yargıtay, boşanma sonrası ortak velâyete hükmedilebileceği yönündeki emsâl kararını esas olarak Ek 7

²⁶ Doğan Haber Ajansı: “Aile Mahkemesi, çocukların velayetini anne ve babaya ortak verdi”, Hürriyet 22.04.2017, <http://www.hurriyet.com.tr/aile-mahkemesi-cocuklarin-velayetini-anne-ve-b-40434828>, (19.07.2019).

²⁷ Doğan Haber Ajansı: “Bölge Adliye Mahkemesinde İlk Kez ‘Ortak Velayet’ Kararı, Haberler 02.11.2017, <https://www.haberler.com/bolge-adliye-mahkemesinde-ilk-kez-ortak-velayet-10198960-haberi/>, (20.07.2019).

No.lu Protokol’ün 5’inci maddesine dayandırmıştır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki ilgili düzenleme boşanma sonrasında ortak velâyete hükmedilmesini emretmemekte; sadece buna cevaz vermekte, bunu mümkün kılmaktadır²⁸. Bu nedenle doktrindeki bazı görüşlerin aksine Türk hukuk uygulaması bakımından artık ortak velâyetin asıl, tek başına velâyetin istisna olduğunun kabulü isabetli görülmemektedir²⁹. Bu bakımdan çocuğun güvenliğine ve üstün yararına aykırı olmadığı açıkça anlaşıldığı durumlarda hâkim tarafından ortak velâyete hükmedilmesi önünde bir engel bulunmamakta³⁰ ancak hâkimin elverişsiz olmayan her durumda mutlaka ortak velâyete hükmetmek zorunda olduğu düşünülmektedir. Ortak velâyete hükmedilmesinin çocuğun üstün yararına aykırı olacağı anlaşılan durumlarda ise velâyetin eşlerden sadece birine bırakılması gerektiği konusunda fikir ayrılığı bulunmamaktadır.

Doktrinde ayrıca Ek 7 No.lu Protokol’ü onaylayan 6684 sayılı Kabul Kanunu’nun resmî gazetede yayımlanmasıyla, artık ortak velâyeti engelleyen TMK. hükümlerinin örtülü olarak ortadan kaldırıldığı (ilga edildiği) ileri sürülmektedir³¹. Oysa Ek 7 No.lu Protokol’ün dayanak 5’inci maddesi ile TMK.m.336/III çatışmamaktadır. Zira Ek 7 No.lu Protokolün 5’inci maddesi boşanma sonrasında ana ve babanın çocuklar karşısındaki özel hukuk yükümlülüklerinin eşit şekilde devam edeceğini hükme bağlamakta, TMK.m.336/III ise boşanma sonrasında velâyetin çocuk kendisine bırakılan “tarafa” ait olacağını ifade etmektedir. Buna göre boşanma sonrası çocuğun her iki tarafa müştereken bırakılmasının yasaklandığından bahsedilmesi mümkün görülmemektedir³². Nitekim

²⁸ Aynı yönde bkz., Apaydın, Eylem: Ortak Hayata Son Verilmesi Sonrası Ortak Velâyet Hususunda Yasal Düzenleme Gereği, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2018, s. 466.

²⁹ Bkz., karş., Gençcan, Ömer Uğur: Ortak Velayet Artık Mümkündür!!!, Hukuk Medeniyeti 27.12.2016 (İnternet Makalesi), <https://www.hukukmedeniyeti.org/makale/13514/bosanma-halinde-ortak-velayet-artik-mumkundur/>, (20.07.2019).

³⁰ Aynı yönde bkz., Gençcan, (İnternet Makalesi).

³¹ Bu yönde bkz., Gençcan, (İnternet makalesi).

³² Bkz. karş., Hatemi, Hüseyin/Kalkan-Oğuztürk, Burcu: Aile Hukuku, Bası 6, İstanbul 2018, s. 131 – 132; Baktır – Çetiner, Selma: Velayet Hukuku, Yetkin, Ankara 2000, s.48; Kurt, s. 172 vd.. Akıntürk/Ateş – Karaman önceden, boşanma durumunda çocuğun menfaati gereği velâyetinin eşlerden yalnızca birine verilmesi gerektiğini ifade ederlerken; eserlerinin 2017 vd. baskılarında çocuğun güvenliğine ve üstün yararına aykırı olduğuna dair dâva dosyasında yeterli olgu ve delil bulunmadığı takdirde

burada olsa olsa amaççı bir nüans meselesi bulunduğu, TMK.'daki "çocuk kendisine bırakılan tarafa" ifadesi yerine "tarafa veya taraflara" denilmiş olsaydı bu tartışmalara gerek kalmayacağı³³, ancak "taraflara" ifadesi kullanılmamış olsa dahi hâkimin boşanma sonrası çocuğun velâyetini ana – babaya (gaî yorumla) müştereken verebilmesi önünde herhangi bir engel bulunmadığı düşünülmektedir. Nitekim Kanun'un "taraf" demesinden mutlaka "taraflardan sadece birine" anlamı çıkartılması şart değildir. Bu ifadenin boşanma dâvası bakımından her ikisi de "taraf" olan ana ve babayı müştereken de kapsayacak şekilde anlaşılabilmesi oldukça doğaldır. Dolayısıyla TMK.'nun anılan düzenlemesinin, boşanma sonrası ana ve babanın velâyet bakımından eşitsizliğini emretmediği, ortak velâyeti yasaklamadığı, hatta Ek 7 No.lu Protokol'e sözleşen olunmasaydı dahi ortak velâyete (amaçsal ve genişletici bir yorumla) gaî olarak cevaz verdiği düşünülmektedir³⁴. Anılan nedenlerle, çatışmayan iki hükümden birinin diğerini ilga etmesi de mümkün görülmemektedir.

Bunun yanı sıra boşanma sonrası ortak velâyetin gönüllülük esasına dayanması gerektiği, ana ve babanın çocuğun velâyetinin yalnızca bunlardan birine verilmesi konusunda hemfikir olduğu yahut müşterek velâyeti herhangi birisinin kabul etmediği durumlarda ortak velâyete hükmedilmemesi gerektiği yönündeki görüş son derece isabetli görülmektedir. Aynı şekilde ortak velâyete karar verilmeden önce idrak çağındaki çocuğun ve gerekirse bir uzmanın görüşünün alınması da isabetli görülen görüşler arasındadır³⁵.

velâyetin ana ve babaya ortak verilmesinin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Bkz., a.g.e, s. 313, 409.

³³ Aynı yönde bkz., Koçhisarlıoğlu, Cengiz: Boşanmada Birlikte Velâyet ve Yasanın Aşılması, Ankara 2004, s. 105 – 106; Serdar, s. 180; Köseoğlu/Kocaağa, s. 443 – 444; Erdem, Mehmet: Aile Hukuku, İstanbul 2018, s.171.

³⁴ Aynı yönde bkz., Koçhisarlıoğlu, s. 105 – 106. Ayrıca bkz., a.g.e., s. 243 – 244; İnce, s. 221. TMK.m.336/III düzenlemesi karşısında boşanma sonrası ortak velâyet hususunda örtülü boşluk olduğu görüşü için ayrıca bkz., Öztan, s. 1090 vd.. Konu hakkında örtülü boşluk olmakla birlikte ortak velâyete izin verilmesi önünde engel bulunmadığı yönünde bkz., Arkan – Serim, Azra: Boşanma Halinde Ortak Velayet, Legal Hukuk Dergisi, C.14, S. 167, s. 6085. Aynı hususta gerçek boşluk olduğu ve hâkimin bu boşluğu TMK.m.1 çerçevesinde doldurması gerektiği, nitekim TMK.m.336/III'ün ortak velâyeti yasaklamadığı yönünde bkz., Apaydın, s. 457 vd..

³⁵ Aynı yönlerde bkz., Gençcan, (İnternet makalesi).

SONUÇ: YASALAŞTIRMA İHTİYACI VE ÖNERİLERİ

Her ne kadar doktrinin ve Yargıtay’ın güncel eğilimi artık boşanma sonrası ortak velâyete hükmedilebileceği, zira bu müessesenin kamu düzenine aykırılık teşkil etmediği yönündeysen de konu hakkında sarih ve özel düzenlemeler olmadığı müddetçe hemen yukarıda bahsedilen türden tartışmaların devam edeceği ortadadır. Kaldı ki teknik tartışmalar bir yana, bir çocuğun yaşamını temelden etkileyebilecek böyle bir hususun sadece içtihatlarla ve/veya çerçeve niteliğindeki (son derece soyut) düzenlemelerin yorumlanmasıyla tümünden çözüme kavuşturulması oldukça güç ve sorunlu kabul edilmektedir. Öyle ki Yargıtay’ın (2 HD.) 20.02.2017, E.2016/15771 K.2017/1737 sayılı kararı itibariyle uygulanabilirlik kazanmış ve hatta uygulanmakta olan boşanma sonrası ortak velâyet uygulamasının adeta bir “fiili durum” yaratmaya başlaması beklenmeden; ayrıca oluşacak içtihat farklılıklarının önüne geçilmesi ve olası bir içtihadı birleştirme zarureti oluşmadan bunun yasal çerçevesinin belirlenmesi gerek teknik gerekse sosyal anlamda isabetli olacaktır. Bu nedenle boşanma sonrası ortak velâyet hususunun, şart ve uygulanma ilkelerini de kapsayacak şekilde, tartışmalara mahal bırakmayacak türden ve olabildiğince detaylı olarak, her alandan bilimsel çalışmalar nazara alınmak suretiyle *yasal* düzenlemeye kavuşturulması, özellikle müessesenin artık uygulanır hâle gelmiş olması nedeniyle ivedilikle gerekmektedir³⁶.

Bölümde yapılan değerlendirme ve görüşler çerçevesinde, ortak velâyete ilişkin (olası – müstakbel) yasal düzenlemenin;

* Boşanma sonrasında çocuğun velâyetinin boşanan taraflardan (ana ve/veya babadan) birine yahut ikisine birden (müştereken) verilebileceği (*boşanan ebeveynlerin herhalükârda en az birinden velâyetin nez’inin şart koşulmaması*),

* Bunun takdirinde ölçütün çocuğun üstün yararı olduğu (*çocuğun üstün yararı ilkesi*),

* Çocuğun yararına olmayacağı açıkça anlaşılmadıkça ortak velâyete hükmedileceği (*ortak velâyetin aslîliği*),

³⁶ Aynı yönde bkz., Şeker, Hilmi: Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Boşanma ve Ayrılık Davalarında Geçici Önlem Olarak; Müşterek Çocuklarla Kişisel İlişki Tesisine Velayet Hakkına Dair İnceleme ve Çözüm Önerileri, Adalet Dergisi, No:17, 2003, s.120.

* Çocuğun yararına olmayacağı açıkça anlaşılan durumlarda ise (tarafklar ortak velâyet hususunda anlaşmış olsalar bile) velâyetin taraflardan sadece birine bırakılacağı (*tek başına velâyetin müstesnalığı*),

* Taraflardan birinin ortak velâyete rıza göstermemesi durumunda buna hükmedilemeyeceği ancak hâkimin, buna ilişkin rızanın serbest iradeyle verilip verilmediğine vicdanen kânî olması gerektiği (*ortak velâyetin gönüllük esasına dayanması*),

* Herhalükârda bu yönde hüküm tesis edilmeden önce çocuğun dinlenilmesi gerekliliği yönünde ihdas edilmesi önerilmektedir³⁷.

KISALTMALAR

ABD. : Anabilim Dalı

a.g.e. : Adı geçen eser

AİHM. : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS. : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Art. : Artikel

AY. : 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

BGB. : Bürgerliches Gesetzbuch

C. : Cilt

ÇHDS. : Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi

Ed. : Editör

HD. : Yargıtay Hukuk Dairesi

karş. : Karşı görüş

m. : Madde

N. : Nummer

No. : Numara

pp. : Page to page

³⁷ Konu hakkındaki olası yasal düzenlemelerin nasıl olması gerektiği konusunda çeşitli öneriler için ayrıca bkz., Hatemi/Kalkan – Oğuztürk, s. 131-132; Koçhisarlıoğlu, s. 86; Öztan, Bilge: Türk Hukukunda Boşanmada Birlikte Velâyet Sorunu (Ed. Arkan, S./Yongalık, A./Şit, B), Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan (Birlikte Velâyet), s. 260; Köseoğlu, Bilâl/Kocaağa, Köksal: Aile Hukuku ve Uygulaması, Bası 2, Bursa 2011, s. 444; Serdar, s. 194; Ince, s. 220; Apaydın, s. 449; Kurt, s. 169 vd..

s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
vd.	: ve devamı
Vol.	: Volume
ZGB.	: Schweizerisches Zivilgesetzbuch

KAYNAKÇA

Affolter – Fringeli, Kurt, und Vogel, Urs (2016). Die elterliche Sorge/der Kindesschutz, Art. 296-317 ZGB. (Herausgeber von: Hausheer, H./Walter, H. P.), BK-Berner Kommentar, Stämpfli Verlag, Bern.

Akıntürk, Turgut ve Ateş – Karaman, Derya (2017). Aile Hukuku. Bası 20, İstanbul.

Akkurt, Sinan Sami (2010). Çocuğun Kişiliğinin Korunması ve Velâyetin Belirlenmesinde Çocuğun Menfaati Olgusu. Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, 1, 91 – 120.

Apaydın, Eylem (2018). Ortak Hayata Son Verilmesi Sonrası Ortak Velâyet Hususunda Yasal Düzenleme Gereği. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9 (1), 445 – 476.

Arkan – Serim, Azra (2016). Boşanma Halinde Ortak Velayet. Legal Hukuk Dergisi, 14 (167), 6075 – 6088.

Baktır – Çetiner, Selma (2000). Velayet Hukuku, Ankara.

Bayata – Canyaş, Aslı (2013). Why Not Enforce? A Critical Analysis of the Refusal to Enforce Foreign Joint Custody Judgments in Turkish Courts. International Journal of Law, Policy and the Family, 27 (3), 310 – 331.

Birinci – Uzun, Tuba (2016). Türk Medenî Kanunu’na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 6 (1), 135 – 166.

Büchler, Andrea und Clausen, Sandro (2017). Vierter Titel: Die Ehescheidung und die Ehetrennung/Dritter Abschnitt: Die Scheidungsfolgen Art. 298. (Herausgeber von: Schwenzer,

I./Fankhauser, R.), CommFam, Scheidung Band I: ZGB/Band II, 3. Auflage, Bern.

Ceylan, Ebru (2017). Türk Medeni Kanunu'nda Çocuğun Korunmasıyla İlgili Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, C.19, Özel Sayı,, s. 349 - 375.

Ceylan, Ebru (2018). Türk Velayet Hukukunda Yeni Gelişmeler. Legal Hukuk Dergisi, 16 (181), s. 35 - 67.

Dural, Mustafa, Öğüz, Tufan ve Gümüş, M. Alper (2016). Türk Özel Hukuku – Aile Hukuku, 3. Bası 11, İstanbul.

Elçin - Grassinger, E. Gülçin (2010). Çocuğun Menfaati gereği Görüşünün Alınmaması Gereken Durumlar. Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, 1. İstanbul, 823 vd..

Erdem, Mehmet (2018). Aile Hukuku. İstanbul.

Feyzioğlu, Feyzi, N. (1986). Aile Hukuku. Bası 3, İstanbul.

Gençcan, Ömer Uğur (2017). Ortak Velâyet. İzmir Barosu Dergisi – 8 Mart 2017 Özel Sayısı, Yıl: 27, 24 – 30.

Gençcan, Ömer Uğur (2016). Ortak Velayet Artık Mümkündür!!!. Hukuk Medeniyeti 27.12.2016 (İnternet Makalesi), <https://www.hukukmedeniyeti.org/makale/13514/bosanma-halinde-ortak-velayet-artik-mumkundur/>, (20.07.2019).

Güven, Aydın (2017). Türk Hukukunda Ortak Velayet. İstanbul Barosu Dergisi, 91 (3), 119 vd..

Hatemi, Hüseyin ve Kalkan – Oğuztürk, Burcu (2018). Aile Hukuku. Bası 6, İstanbul.

Helvacı, Serap ve Erlüle, Fulya (2016). Medeni Hukuk. Bası 4, İstanbul.

İnan, Ali Naim (1968). Çocuk Hukuku. İstanbul.

İnce, Nurten (2018). Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Evlilik Birliğinin Boşanma İle Sona Ermesi Durumunda Birlikte Velâyet. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9 (4), 189 – 229.

Karaca, Hilal (2015). Velayetin Kapsamı ve Hükümleri. Ankara.

Kiremitçi, Müge (2015). Boşanma Sürecinde Müşterek (Ortak) Velâyet ve Toplumsal Bakış Açısı. İstanbul.

Koçhisarlıoğlu, Cengiz (2004). Boşanmada Birlikte Velâyet ve Yasanın Aşılması. Ankara.

Kotska, Kerima (2005). Elterliche Sorge und Umgang bei Trennung und Scheidung - unter besonderer Berücksichtigung der Perspektive des Kindes. FPR, 89 – 95.

Köprülü, Bülent ve Kaneti, Selim (1989). Aile Hukuku. Bası 2, İstanbul.

Köseoğlu, Bilâl ve Kocaağa, Köksal (2011). Aile Hukuku ve Uygulaması. Bası 2, Bursa.

Kurt, Leyla M. (2018). Boşanma Durumunda Birlikte (Ortak) Velâyet. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9 (2), 157 – 186.

Oğuzman, M. Kemal ve Dural, Mustafa (1998). Aile Hukuku. Bası 2, İstanbul.

Öcal – Apaydın, Bahar (2016). İsviçre Medeni Kanununun Velâyete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velâyetin Kural Olarak Benimsenmesi. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 145-146, 631 – 658.

Öztan, Bilge ve Öztan, Fırat (2016). Boşanmada Velayetin Tevdii. Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1 (2), 473 – 495.

Öztan, Bilge (2015). Aile Hukuku. Bası 6, Ankara.

Öztan, Bilge (2006). Türk Hukukunda Boşanmada Birlikte Velâyet Sorunu (Ed. Arkan, S./Yongalık, A./Şit, B). Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, 251 – 260 (Birlikte Velâyet).

Schwenzer, Ingeborg (2002). Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht (Herausgeber von: Honsell, H./Vogt, N./Geiser, T.), Zivilgesetzbuch I, Art.1 – 456 ZGB. Basel-Genf-München (Kommentar).

Schwenzer, Ingeborg (1998). Gemeinsame elterliche Gewalt nach Scheidung. Recht (Recht).

Serdar, İlknur (2008). Birlikte Velayet. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10 (1), 155 – 197.

Şeker, Hilmi (2003). Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Boşanma ve Ayrılık Davalarında Geçici Önlem Olarak; Müşterek Çocuklarla Kişisel İlişki Tesisiyle Velayet Hakkına Dair İnceleme ve Çözüm Önerileri. Adalet Dergisi, 17, 114 – 129.

Tekinay, Selahattin S. (1990). Türk Aile Hukuku. Bası 7, İstanbul.

Zevkliler, Aydın/Acabey, M. Beşir ve Gökyayla, Emre (2000). Medeni Hukuk. Bası 6, Ankara.